

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دستیار قضایی

تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده

با اصلاحات تعدیل میزان مبالغ مجازات نقدی جرایم مصوب ۱۴۰۳/۳/۲۰

و قانون اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۴۰۳/۲/۲۵

ویژه قضات، وکلای دادگستری، دانشجویان رشته حقوق

علی شریفی

قاضی دادگستری، پژوهشگر دوره دکتری دانشگاه شیراز

نشر حقوق پویا

انتشارات حقوق پویا

کتاب های کاملا کاربردی و پرونده محور

ویژه قضات، کارآموزان قضایی، وکلا و کارمندان دادگستری
برای ثبت سفارش می توانید به وب سایت انتشارات به
نشانی www.hpbook.ir و یا در شبکه های اجتماعی
ایتا / واتس آپ / تلگرام به شماره ۰۹۱۲۶۵۲۵۰۷۰ پیام
ارسال نمایید.

کانال ایتا <https://eitaa.com/nashrehoghoghepoya>

توجه:

- نسخه چاپی کتاب، سیاه و سفید می باشد.
- کادر طلائی دور قسمت های مختلف کتاب، صرفا جهت معرفی کتاب می باشد.

راهنماک مطالعه اثر

آنچه نگارنده را به تالیف این کتاب تشویق نمود لزوم وجود کتابی با رویکردی کاملاً کاربردی برای جامعه حقوقی بالخصوص قضا، وکلا، حقوقدانان و دانشجویان آزمون‌های حقوقی می باشد، مجموعه حاضر در خصوص کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵- تعزیرات به انضمام قانون جرائم رایانه ای مصوب ۱۳۸۸ تالیف گردیده است. نحوه تالیف اثر بدین صورت می باشد که ابتدا هر ماده قانونی از کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) ذکر و سپس عنوان مجرمانه و قابل گذشت یا غیر قابل گذشت بودن آن ذکر گردیده است. سپس کلیه قواعد و قوانین قابل اعمال قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ بر روی مواد قانونی پیاده سازی گردیده است.

در خصوص اعداد ذکر شده در مجموعه تالیفی لازم به توضیح است که اعداد مربوطه شماره ماده قانونی قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ می باشند. در مجموعه حاضر پاورقی‌ها ارزش یکسانی برابر متن دارند، بنابراین توصیه می گردد پاورقی‌های کتاب هم به دقت مطالعه شوند.

کتاب حاضر صرفاً در خصوص مجازات‌های تعزیری تالیف گردیده است، و این اثر در خصوص قواعد قابل اعمال بر جرایم مستوجب حد یا قصاص بیانی ندارد. همچنین مجموعه حاضر منطبق با آخرین اصلاحات تعدیل میزان مبالغ مجازات نقدی جرایم مصوب ۱۴۰۳/۰۳/۳۰ هیئت وزیران و قانون اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۴۰۳/۰۲/۲۵ مجلس شورای اسلامی می باشد.

لازم به توضیح است ذیل هر ماده قانونی مواد و آرا وحدت رویه مرتبط با ماده قانونی ذکر گردیده است. همچنین در خصوص عناوین مجرمانه مواد قانونی لازم به توضیح است، برخی مواد قانونی دارای چندین عنوان مجرمانه می باشند، لکن به دلیل حجم بالای مطالب صرفاً به ذکر یک عنوان مجرمانه بسنده گردیده است. پر روشن است این نوشته بسان سایر کارهای بشر بدون کاستی و نادرستی نیست و سنجش آن توسط خوانندگان گرامی، بی گمان این کاستی‌ها را در چاپ آینده کتاب از میان خواهد برداشت. یادآوری می شود که تذکرات و راهنمایی‌های اساتید، قضا، وکلای دادگستری، کارآموزان قضایی و دانشجویان محترم حقوق می تواند در رفع اشکالات کتاب و افزایش سطح دانش حقوقی کشور مفید و موثر واقع شود. خوانندگان گرامی می توانند در صورت ابهام یا وجود اشکال نگارشی یا علمی در متن کتاب در پیام رسان ایتا به آیدی @ali_sharifi_law پیام داده و پاسخ را به طور مستقیم از نویسنده دریافت نمایند. از تمامی عزیزانی که ما را در تهیه این مجموعه یاری نمودند، کمال تشکر را داریم.

و من الله توفیق

ماده ۵۳۲ [جزای نقدی اصلاحی ۱۴۰۳/۰۳/۳۰]- هر یک از کارمندان و مسوولان دولتی که در اجرای وظیفه خود در احکام و تقریرات و نوشته‌ها و اسناد و سجلات و دفاتر و غیر آنها از نوشته‌ها و اوراق رسمی تزویر کند اعم از این که امضاء یا مهری را ساخته یا امضاء یا مهر یا خطوط را تحریف کرده یا کلمه ای الحاق کند یا اسامی اشخاص را تغییر دهد علاوه بر مجازات‌های اداری و جبران خسارت وارده به حبس از یک تا پنج سال یا به پرداخت (۱۶۵/۰۰۰/۰۰۰) تا (۸۲۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد.

مجموعه نکات مرتبط قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با آخرین اصلاحات

جرم غیر قابل گذشت درجه جرم تعزیری: ۵ (کلیه جرایم تعزیری درجه ۸-۵ ارتكابی توسط افراد زیر ۱۸ سال در صورت داشتن بزه دیده قابل گذشت بوده و حداقل و حداکثر مجازات حبس آن، به نصف تقلیل می یابد (م ۱۰۴ ق.ا.م.)).

عنوان مجرمانه: جعل و تزویر کارمندان یا مسئولان دولتی در اجرای وظایف خود (م ۲۳) مجازات تکمیلی (جرایم عمدی و غیرعمدی): اختیار قاضی در محکومیت (اشخاص حقیقی) به یک یا چند مجازات تکمیلی حداکثر برای مدت ۲ سال (متناسب با جرم ارتكابی و خصوصیات محکوم) به جز جرایم صرفاً مستوجب پرداخت دیه یا ارش.

(م ۲۵) مجازات تبعی در حبس تعزیری عمدی قطعی (ملاک مجازات قضایی است): ۲ سال در صورت صدور حکم به مجازات بیش از ۲ تا ۵ سال حبس پس از اجرای حکم یا شمول مرور زمان اجرای حکم (م ۱۰۷ ق.ا.م)، که در آزادی مشروط، از اتمام مدت زمان آزادی مشروط و یا عفو، که از زمان عفو (خصوصی) محاسبه می شود. (محکومیت کیفری اطفال و نوجوانان فاقد آثار کیفری است (م ۹۵ ق.ا.م.)).

(م ۳۶) انتشار حکم محکومیت قطعی: دادگاه می تواند به عنوان مجازات تکمیلی (بند س ماده ۲۳ ق.ا.م) حکم به انتشار حکم محکومیت قطعی بدهد (با لحاظ تبصره ۱ ماده ۱ دستورالعمل نحوه انتشار احکام دادگاه‌ها مصوب ۱۴۰۰/۰۲/۲۷).

(م ۳۷) تقلیل یا تبدیل مجازات تعزیری (اختیاری): در صورت وجود یک یا چند جهت از جهات تخفیف ماده ۳۸، در حبس درجه پنج، تقلیل به حبس درجه ۶ یا ۷ و یا تبدیل به جزای

نقدی درجه ۵ و در جزای نقدی، تقلیل به میزان یک یا دو درجه یا تبدیل آن به مجازات دیگر از همان درجه یا یک درجه پایین تر. در جرایم اطفال و نوجوانان (به استثنای تعزیرات منصوص شرعی (تبصره ۲ م ۱۱۵ ق.م.ا)) دادگاه می تواند مجازات ها را تا نصف حداقل تقلیل و اقدامات تامینی و تربیتی را به اقدام دیگری تبدیل نماید (م ۹۳ ق.م.ا).

(م ۳۹) معافیت از کیفر: امکان صدور حکم به معافیت از کیفر وجود ندارد.

(م ۴۰) تعویق صدور حکم (تعزیر درجه ۸-۶): امکان تعویق صدور حکم وجود ندارد، مگر مرتکب نوجوان باشد که در تمام جرایم تعزیری ارتكابی امکان تعویق صدور حکم وجود دارد (م ۹۴ ق.م.ا). امکان صدور این قرار به صورت غیابی وجود ندارد (تبصره ۱ م ۴۱ ق.م.ا).

(م ۴۶) تعلیق اجرای مجازات (تعزیر درجه ۸-۳): با رعایت شرایط ماده ۴۰ امکان پذیر است.

(م ۵۷) نظام نیمه آزادی (ملاک مجازات قانونی است): با رعایت شرایط ماده ۵۷ قابل اعمال است.

(م ۵۸) نظام آزادی مشروط (ملاک مجازات قضایی است): در محکومان به حبس تا ۱۰ سال، پس از تحمل یک سوم مدت مجازات حبس به پیشنهاد دادستان یا قاضی اجرای احکام و با رعایت شرایط ماده ۵۸ و ۵۹ قابل اعمال است.

(م ۶۲) آزادی تحت نظارت سامانه الکترونیکی (ملاک مجازات قانونی است): با رعایت شرایط ماده ۴۰ قابل اعمال است.

(م ۷۳) جایگزین حبس: اعمال مقررات جایگزین حبس در این جرم امکان پذیر نمی باشد (م ۷۳).

(م ۸۸) مجازات اطفال و نوجوانان در جرایم تعزیری:

- سن مرتکب زیر ۹ سال شمسی باشد: معاف از هرگونه مجازات یا اقدامات تامینی و تربیتی
 - سن مرتکب ۹-۱۲ سال شمسی باشد: یکی از اقدامات بندهای (الف)، (ب)، (پ) ماده ۸۸
 - سن مرتکب ۱۲-۱۵ سال شمسی باشد: یکی از اقدامات بندهای (الف)، (ب)، (پ)، (ت) ماده ۸۸، مگر در جرایم موجب تعزیر درجه ۵-۱ که الزاما مقررات بند (ث) ماده ۸۸ اعمال می شود.
 - سن مرتکب ۱۵-۱۸ سال شمسی باشد: یکی از اقدامات تامینی و تربیتی مذکور در ماده ۸۹
- (م ۱۰۵) مرور زمان تعقیب و صدور حکم:** با انقضای ۷ سال از تاریخ وقوع جرم یا آخرین اقدام تعقیبی یا تحقیقی
- (م ۱۰۷) مرور زمان اجرای حکم:** با انقضای ۱۰ سال از تاریخ قطعیت حکم

(م۱۱۵) **مقررات توبه:** مشروط به عدم شمول مقررات تکرار جرایم تعزیری (تبصره ۱ ماده ۱۱۵ ق.م.ا) و با لحاظ ماده ۱۱۵، ۱۱۷ و رای وحدت رویه شماره ۸۱۳، دادگاه می تواند مقررات راجع به تخفیف مجازات را اعمال نماید.

(م۱۲۲) **شروع به جرم (درحبس تعزیری):** حبس تعزیری یا شلاق یا جزای نقدی درجه ۶
(م۱۲۷) **مجازات معاونت در جرم:** یک تا دو درجه پایین تر از مجازات قانونی جرم ارتكابی

(م۱۳۴) **تعدد جرائم ارتكابی:**

چند جرم مشابه: تعیین یک مجازات و امکان تشدید اختیاری
۲ یا ۳ جرم مختلف: مجازات حبس: از ۳ سال و یک روز تا ۵ سال
مجازات جزای نقدی: ۴۹۵ میلیون و ۱ ریال تا ۸۲۵ میلیون ریال
بیش از ۳ جرم مختلف: مجازات حبس: ۵ سال تا ۶ سال و ۳ ماه
جزای نقدی: ۸۲۵ میلیون ریال تا ۱ میلیارد و ۳۱ میلیون و ۲۵۰ هزار ریال

(م۱۳۷) **تکرار جرم (در جرایم سیاسی، مطبوعاتی و اطفال (افراد نابالغ) اعمال نمی شود):** جرم اول، جرم عمدی درجه ۵-۱ و جرم دوم، جرم عمدی درجه ۶-۱):
مجازات حبس مشمول تکرار: ۳ سال تا ۶ سال و ۳ ماه
مجازات جزای نقدی مشمول تکرار: ۴۹۵ میلیون ریال تا ۱ میلیارد و ۳۱ میلیون و ۲۵۰ هزار ریال
(م۱۳۹) **تکرار جرم و تخفیف مجازات:** اگر مرتکب دارای سه فقره محکومیت قطعی مشمول مقررات تکرار جرم یا بیشتر از آن باشد مقررات تخفیف اعمال نمی شود.

مواد مرتبط: ماده ۱۰۰ قانون ثبت اسناد و املاک - ماده ۳۷ قانون کارشناسان رسمی دادگستری - رای وحدت رویه شماره ۷۹۸ مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۱۵ هیات عمومی دیوان عالی کشور

ماده ۵۷۲- هر گاه شخصی بر خلاف قانون حبس شده باشد و در خصوص حبس غیر قانونی خود شکایت به ضابطین دادگستری یا مامورین انتظامی نموده و آنان شکایت او را استماع نکرده باشند و ثابت نمایند که تظلم او را به مقامات ذیصلاح اعلام و اقدامات لازم را معمول داشته اند به **انفصال دائم از همان سمت و محرومیت از مشاغل دولتی به مدت سه تا پنج سال** محکوم خواهند شد.

مجموعه نکات مرتبط قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با آخرین اصلاحات

جرم غیر قابل گذشت درجه جرم تعزیری: ۴ (انفصال دائم از همان سمت)
جرم غیر قابل گذشت درجه جرم تعزیری: ۶ (محرومیت از مشاغل دولتی به مدت سه تا پنج سال) (کلیه جرایم تعزیری درجه ۵-۸ ارتكابی توسط افراد زیر ۱۸ سال در صورت داشتن بزه دیده قابل گذشت بوده و حداقل و حداکثر مجازات حبس آن، به نصف تقلیل می یابد (م ۱۰۴ ق.م.ا)).
عنوان مجرمانه: عدم استماع شکایت افراد محبوس شده بر خلاف قانون توسط ضابطین دادگستری

(م ۲۳) مجازات تکمیلی (جرایم عمدی و غیر عمدی): اختیار قاضی در محکومیت (اشخاص حقیقی) به یک یا چند مجازات تکمیلی حداکثر برای مدت ۲ سال (متناسب با جرم ارتكابی و خصوصیات محکوم) به جز جرایم صرفاً مستوجب پرداخت دیه یا ارش.

(م ۲۵) مجازات تبعی در حبس تعزیری عمدی قطعی: فاقد آثار کیفری می باشد.

(م ۳۶) انتشار حکم محکومیت قطعی: در تعزیر درجه ۴، در صورتی که انتشار حکم موجب اخلال در نظم یا امنیت نباشد در یکی از روزنامه های محلی در یک نوبت منتشر می شود. و در تعزیر درجه ۶، دادگاه می تواند به عنوان مجازات تکمیلی (بند س ماده ۲۳ ق.م.ا) حکم به انتشار حکم محکومیت قطعی بدهد (با لحاظ تبصره ۱ ماده ۱ دستورالعمل نحوه انتشار احکام دادگاهها مصوب ۱۴۰۰/۰۲/۲۷).

۱. اداره حقوقی قوه قضاییه در نظریات متعددی بیان داشته که انفصال موقت از خدمات دولتی با توجه به مدت آن ممکن است درجه پنج یا شش یا هفت باشد. نظریه شماره ۷/۹۹/۱۳۲۲ - ۱۳۹۹/۰۹/۱۷ ا.ح.ق و نظریه شماره ۷/۹۳/۲۱۱۸ - ۱۳۹۳/۰۹/۰۵ ا.ح.ق. برای دیدن نظر مخالف رجوع کنید به: عابدی احمد رضا، نگرشی کاربردی به حقوق جزای عمومی، مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه، ۱۴۰۱، ص ۲۳۴

ماده ۶۰۰- هر یک از مسؤولین دولتی و مستخدمین و مامورینی که مامور تشخیص یا تعیین یا محاسبه یا وصول وجه یا مالی به نفع دولت است برخلاف قانونی یا زیاده بر مقررات قانونی اقدام و وجه یا مالی اخذ یا امر به اخذ آن نماید به **حبس از دو ماه تا یک سال** محکوم خواهد شد. مجازات مذکور در این ماده در مورد مسؤولین و مامورین شهرداری نیز مجری است و در هر حال آنچه برخلاف قانون و مقررات اخذ نموده است به ذیحق مسترد می گردد.

مجموعه نکات مرتبط قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با آخرین اصلاحات

جرم غیر قابل گذشت درجه جرم تعزیری: ۶ (کلیه جرایم تعزیری درجه ۸-۵ ارتكابی توسط افراد زیر ۱۸ سال در صورت داشتن بزه دیده قابل گذشت بوده و حداقل و حداکثر مجازات حبس آن، به نصف تقلیل می یابد(م ۱۰۴ ق.ا.م.)).

عنوان مجرمانه: اخذ وجه یا مال و یا امر به اخذ آن توسط مسئولین و مستخدمین و مامورین دولتی به نفع دولت یا شهرداری برخلاف قانون یا زیاده بر مقررات قانونی

(م ۲۳) مجازات تکمیلی (جرایم عمدی و غیرعمدی): اختیار قاضی در محکومیت (اشخاص حقیقی) به یک یا چند مجازات تکمیلی حداکثر برای مدت ۲ سال (متناسب با جرم ارتكابی و خصوصیات محکوم) به جز جرایم صرفا مستوجب پرداخت دیه یا ارش.

(م ۲۵) مجازات تبعی در حبس تعزیری عمدی قطعی (اشخاص حقیقی): اختیار قاضی در محکومیت به یک یا چند مجازات تبعی حداکثر برای مدت ۲ سال (م ۸۷) با رعایت شرایط ماده ۶۷ و با لحاظ ماده ۷۲.

(م ۳۶) انتشار حکم محکومیت قطعی: در صورتی که میزان مال موضوع جرم یک میلیارد و چهارصد میلیون ریال یا بیشتر باشد، انتشار حکم محکومیت در رسانه ملی یا یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار الزامی است، در غیر اینصورت دادگاه می تواند به عنوان مجازات تکمیلی (بند س ماده ۲۳ ق.ا.م) حکم به انتشار حکم محکومیت قطعی بدهد (با لحاظ تبصره ۱ ماده ۱ دستورالعمل نحوه انتشار احکام دادگاه‌ها مصوب ۱۴۰۰/۰۲/۲۷).

(م ۳۷) تقلیل یا تبدیل مجازات تعزیری (اختیاری): در صورت وجود یک یا چند جهت از جهات تخفیف ماده ۳۸، تقلیل به حبس درجه ۷ یا ۸ و یا تبدیل به جزای نقدی درجه ۶، در صورت صدور حکم به حبس کمتر از ۹۱ روز به مجازات جایگزین مربوط تبدیل می شود (تبصره

م ۳۷ ق.م.ا). در جرایم اطفال و نوجوانان (به استثنای تعزیرات منصوص شرعی) تبصره ۲ م ۱۱۵ ق.م.ا) دادگاه می تواند مجازات ها را تا نصف حداقل تقلیل و اقدامات تامینی و تربیتی را به اقدام دیگری تبدیل نماید (م ۹۳ ق.م.ا).

(م ۳۹) معافیت از کیفر: با رعایت شرایط ماده ۴۰ و ۴۵، امکان صدور حکم به معافیت از کیفر وجود دارد.

(م ۴۰) تعویق صدور حکم (تعزیر درجه ۸-۶): در صورتی که میزان مال موضوع جرم بیش از یکصد و چهل میلیون ریال باشد غیر قابل تعویق می باشد. در غیر اینصورت با رعایت شرایط ماده ۴۰ قابل اعمال است. مگر مرتکب نوجوان باشد که در تمام جرایم تعزیری ارتكابی امکان تعویق صدور حکم وجود دارد (م ۹۴ ق.م.ا). امکان صدور این قرار به صورت غیابی وجود ندارد (تبصره ۱ م ۴۱ ق.م.ا).

(م ۴۶) تعلیق اجرای مجازات (تعزیر درجه ۸-۳): در صورتی که میزان مال موضوع جرم بیش از یکصد و چهل میلیون ریال باشد غیر قابل تعلیق می باشد. در غیر اینصورت با رعایت شرایط ماده ۴۰ قابل تعلیق است، مگر مرتکب نوجوان باشد که در تمام جرایم تعزیری ارتكابی امکان تعلیق اجرای مجازات وجود دارد (م ۹۴ ق.م.ا).

(م ۵۷) نظام نیمه آزادی (ملاک مجازات قانونی است): با رعایت شرایط ماده ۵۷ قابل اعمال است.
(م ۵۸) نظام آزادی مشروط (ملاک مجازات قضایی است): در محکومان به حبس تا ۱۰ سال، پس از تحمل یک سوم مدت مجازات حبس به پیشنهاد دادستان یا قاضی اجرای احکام و با رعایت شرایط ماده ۵۸ و ۵۹ قابل اعمال است.

(م ۶۲) آزادی تحت نظارت سامانه الکترونیکی (ملاک مجازات قانونی است): با رعایت شرایط ماده ۴۰ قابل اعمال است.

(م ۶۷) جایگزین حبس: با رعایت شرایط ماده ۶۴، ۶۶ و ۷۲ اعمال مقررات جایگزین حبس اختیاری می باشد.^۱

۱. این جرم مشمول بند دوم از جدول شماره ۱۶ قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور و ماده ۶۷ ق.م.ا می باشد. دادگاه در این جرم می تواند به حبس، محکوم یا مجازات حبس را با رعایت شرایط ماده ۶۴، ۶۶ و ۷۲، به مجازات های جایگزین حبس تبدیل نماید. حال اگر دادگاه از بین مجازات های جایگزین حبس، جزای نقدی را انتخاب نماید باید وفق بند دوم قانون بودجه (از ۳۳ میلیون ریال تا ۹۹ میلیون ریال)، و اگر سایر مجازات

(م ۸۸) مجازات اطفال و نوجوانان در جرایم تعزیری:

- سن مرتکب زیر ۹ سال شمسی باشد: معاف از هرگونه مجازات یا اقدامات تامینی و تربیتی
- سن مرتکب ۹-۱۲ سال شمسی باشد: یکی از اقدامات بندهای (الف)، (ب)، (پ)، ماده ۸۸
- سن مرتکب ۱۲-۱۵ سال شمسی باشد: یکی از اقدامات بندهای (الف)، (ب)، (پ)، (ت) ماده ۸۸، مگر در جرایم موجب تعزیر درجه ۵-۱ که الزاما مقررات بند (ث) ماده ۸۸ اعمال می شود.
- سن مرتکب ۱۵-۱۸ سال شمسی باشد: یکی از اقدامات تامینی و تربیتی مذکور در ماده ۸۹
- (م ۱۰۵) **مرور زمان تعقیب و صدور حکم:** با رعایت مبلغ مقرر در تبصره ماده ۳۶ ق.م.ا.یک میلیارد و چهارصد میلیون ریال یا بیشتر)، مشمول مرور زمان تعقیب و صدور حکم نمی شود (م ۱۰۹ ق.م.ا). در غیر اینصورت با انقضای ۵ سال از تاریخ وقوع جرم یا آخرین اقدام تعقیبی یا تحقیقی مشمول مرور زمان می شود.

(م ۱۰۷) **مرور زمان اجرای حکم:** با رعایت مبلغ مقرر در تبصره ماده ۳۶ ق.م.ا.یک میلیارد و چهارصد میلیون ریال یا بیشتر)، مشمول مرور زمان اجرای مجازات نمی شود (م ۱۰۹ ق.م.ا). در غیر اینصورت با انقضای ۷ سال از تاریخ قطعیت حکم مشمول مرور زمان می شود.

(م ۱۱۵) **مقررات توبه:** مشروط به عدم شمول مقررات تکرار جرایم تعزیری (تبصره ۱ ماده ۱۱۵ ق.م.ا) و با لحاظ ماده ۱۱۵، ۱۱۷ و رای وحدت رویه شماره ۸۱۳، مجازات ساقط می شود.

(م ۱۲۲) **شروع به جرم (درحبس تعزیری):** این جرم فاقد مجازات شروع به جرم می باشد.

(م ۱۲۷) **مجازات معاونت در جرم:** حبس تعزیری درجه ۷ یا ۸

(م ۱۳۴) **تعدد جرائم ارتكابی:**

چند جرم مشابه: تعیین یک مجازات و امکان تشدید اختیاری

۲ یا ۳ جرم مختلف: مجازات جرم: از ۷ ماه و ۱ روز تا ۱ سال

بیش از ۳ جرم مختلف: مجازات جرم: ۱ سال تا ۱ سال و ۳ ماه

(م ۱۳۷) **تکرار جرم (در جرایم سیاسی، مطبوعاتی و اطفال (افراد نابالغ) اعمال نمی شود) (جرم**

اول، جرم عمدی درجه ۵-۱ و جرم دوم، جرم عمدی درجه ۶-۱):

مجازات جرم مشمول تکرار: ۷ ماه تا ۱ سال و ۳ ماه

ماده ۶۴۳ [جزای نقدی اصلاحی ۱۴۰۳/۰۳/۳۰]- هر گاه کسی عالماً زن شوهردار یا زنی را که در عده دیگری است برای مردی عقد نماید به **حبس از شش ماه تا سه سال** یا از (۱۶۵/۰۰۰/۰۰۰) تا (۱/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال **جزای نقدی** و **تا (۷۴) ضربه شلاق** محکوم می شود و اگر دارای دفتر ازدواج و طلاق یا اسناد رسمی باشد برای همیشه از تصدی دفتر ممنوع خواهد گردید.

مجموعه نکات مرتبط قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با آخرین اصلاحات

جرم غیر قابل گذشت درجه جرم تعزیری: ۵ (کلیه جرایم تعزیری درجه ۸-۵ ارتكابی توسط افراد زیر ۱۸ سال در صورت داشتن بزه دیده قابل گذشت بوده و حداقل و حداکثر مجازات حبس آن، به نصف تقلیل می یابد (م ۱۰۴ ق.م.ا)).

عنوان مجرمانه: عقد زن شوهردار یا دارای عده برای مرد دیگر

(م ۲۳) مجازات تکمیلی (جرایم عمدی و غیر عمدی): اختیار قاضی در محکومیت (اشخاص حقیقی) به یک یا چند مجازات تکمیلی حداکثر برای مدت ۲ سال (متناسب با جرم ارتكابی و خصوصیات محکوم) به جز جرایم صرفاً مستوجب پرداخت دیه یا ارش.

(م ۲۵) مجازات تبعی در حبس تعزیری عمدی قطعی (ملاک مجازات قضایی است):

۲ سال در صورت صدور حکم به مجازات بیش از ۲ تا ۳ سال حبس پس از اجرای حکم یا شمول مرور زمان اجرای حکم (م ۱۰۷ ق.م.ا)، که در آزادی مشروط، از اتمام مدت زمان آزادی مشروط و یا عفو، که از زمان عفو (خصوصی) محاسبه می شود. (محکومیت کیفری اطفال و نوجوانان فاقد آثار کیفری است (م ۹۵ ق.م.ا)).

(م ۳۶) انتشار حکم محکومیت قطعی: دادگاه می تواند به عنوان مجازات تکمیلی (بند س ماده ۲۳ ق.م.ا) حکم به انتشار حکم محکومیت قطعی بدهد (با لحاظ تبصره ۱ ماده ۱ دستورالعمل نحوه انتشار احکام دادگاهها مصوب ۱۴۰۰/۰۲/۲۷).

(م ۳۷) تقلیل یا تبدیل مجازات تعزیری (اختیاری): در صورت وجود یک یا چند جهت از جهات تخفیف ماده ۳۸، در حبس درجه پنج، تقلیل به حبس درجه ۶ یا ۷ و یا تبدیل به جزای نقدی درجه ۵ و در شلاق تعزیری و جزای نقدی، تقلیل به میزان یک یا دو درجه یا تبدیل آن به مجازات دیگر از همان درجه یا یک درجه پایین تر. در جرایم اطفال و نوجوانان (به استثنای

تعزیرات منصوص شرعی (تبصره ۲ م ۱۱۵ ق.م.ا) دادگاه می تواند مجازات ها را تا نصف حداقل
تقلیل و اقدامات تامینی و تربیتی را به اقدام دیگری تبدیل نماید (م ۹۳ ق.م.ا).

(م ۳۹) **معافیت از کیفر:** امکان صدور حکم به معافیت از کیفر وجود ندارد.

(م ۴۰) **تعویق صدور حکم:** (تعزیر درجه ۸-۶): امکان تعویق صدور حکم وجود ندارد، مگر مرتکب
نوجوان باشد که در تمام جرایم تعزیری ارتكابی امکان تعویق صدور حکم وجود دارد (م ۹۴
ق.م.ا). امکان صدور این قرار به صورت غیابی وجود ندارد (تبصره ۱ م ۴۱ ق.م.ا).

(م ۴۶) **تعلیق اجرای مجازات:** (تعزیر درجه ۸-۳): با رعایت شرایط ماده ۴۰ امکان پذیر است.
(م ۵۷) **نظام نیمه آزادی:** (ملاک مجازات قانونی است): با رعایت شرایط ماده ۵۷ قابل اعمال است.

(م ۵۸) **نظام آزادی مشروط:** (ملاک مجازات قضایی است): در محکومان به حبس تا ۱۰ سال،
پس از تحمل یک سوم مدت مجازات حبس به پیشنهاد دادستان یا قاضی اجرای احکام و با
رعایت شرایط ماده ۵۸ و ۵۹ قابل اعمال است.

(م ۶۲) **آزادی تحت نظارت سامانه الکترونیکی:** (ملاک مجازات قانونی است): با رعایت شرایط
ماده ۴۰ قابل اعمال است.

(م ۷۳) **جایگزین حبس:** اعمال مقررات جایگزین حبس در این جرم امکان پذیر نمی باشد (م
۷۳).

(م ۸۸) مجازات اطفال و نوجوانان در جرایم تعزیری:

- سن مرتکب زیر ۹ سال شمسی باشد: معاف از هرگونه مجازات یا اقدامات تامینی و تربیتی
- سن مرتکب ۹-۱۲ سال شمسی باشد: یکی از اقدامات بندهای (الف)، (ب)، (پ)، ماده ۸۸
- سن مرتکب ۱۲-۱۵ سال شمسی باشد: یکی از اقدامات بندهای (الف)، (ب)، (پ)، (ت) ماده ۸۸، مگر در جرایم موجب تعزیر درجه ۵-۱ که الزاماً مقررات بند (ث) ماده ۸۸ اعمال می شود.
- سن مرتکب ۱۵-۱۸ سال شمسی باشد: یکی از اقدامات تامینی و تربیتی مذکور در ماده ۸۹

(م ۱۰۵) **مرور زمان تعقیب و صدور حکم:** با انقضای ۷ سال از تاریخ وقوع جرم یا آخرین اقدام
تعقیبی یا تحقیقی

(م ۱۰۷) **مرور زمان اجرای حکم:** با انقضای ۱۰ سال از تاریخ قطعیت حکم

(م ۱۱۵) **مقررات توبه:** مشروط به عدم شمول مقررات تکرار جرایم تعزیری (تبصره ۱ ماده ۱۱۵
ق.م.ا) و با لحاظ ماده ۱۱۵، ۱۱۷ و رای وحدت رویه شماره ۸۱۳، دادگاه می تواند مقررات راجع
به تخفیف مجازات را اعمال نماید.

(م ۱۲۲) شروع به جرم (در حبس تعزیری): در حبس درجه پنج، حبس تعزیری یا شلاق یا جزای نقدی درجه ۶

(م ۱۲۷) مجازات معاونت در جرم: یک تا دو درجه پایین تر از مجازات قانونی جرم ارتكابی

(م ۱۳۴) تعدد جرائم ارتكابی:

چند جرم مشابه: تعیین یک مجازات و امکان تشدید اختیاری
۲ یا ۳ جرم مختلف: مجازات حبس: از ۲۱ ماه و ۱ روز تا ۳ سال
مجازات شلاق: تا ۸۶ ضربه شلاق
جزای نقدی: ۵۸۲ میلیون و ۵۰۰ هزار و ۱ ریال تا ۱ میلیارد ریال
بیش از ۳ جرم مختلف: مجازات حبس: ۳ سال تا ۳ سال و ۹ ماه
مجازات شلاق: تا ۹۲ ضربه شلاق
جزای نقدی: ۱ میلیارد ریال تا ۱ میلیارد و ۲۵۰ میلیون ریال
(م ۱۳۷) تکرار جرم (در جرایم سیاسی، مطبوعاتی و اطفال (افراد نابالغ) اعمال نمی شود) (جرم اول، جرم عمدی درجه ۵-۱ و جرم دوم، جرم عمدی درجه ۶-۱):
مجازات حبس مشمول تکرار: ۲۱ ماه تا ۳ سال و ۹ ماه
مجازات شلاق مشمول تکرار: ۳۷ تا ۹۲ ضربه شلاق^۱
مجازات جزای نقدی: ۵۸۲ میلیون و ۵۰۰ هزار ریال تا ۱ میلیارد و ۲۵۰ میلیون ریال

۱. در محاسبه شلاق مشمول تکرار، حداقل مجازات ۱ ضربه شلاق در نظر گرفته شده و بر مبنای آن محاسبه انجام گردیده است. نظر مخالف به شرح ذیل در این خصوص وجود دارد:
درباره جرایمی که مجازات آنها فاقد حداقل یا عدد ثابت هستند قانونگذار بر خلاف تعدد جرم، که در بند (ج) ماده ۱۳۴ ق.م.ا (اصلاحی به موجب ماده ۱۲ ق.ک.م.ح.ت) حکم آن را بیان نموده است، در تکرار جرم به آن اشاره ای نکرده است و لذا باید قائل شویم که در فرض تکرار جرم، مجازات هایی که عدد ثابت دارند یا فاقد حداقل هستند تشدید نمی شوند و همان مجازاتی که در حالت فقدان وصف تکرار جرم تعیین شده است در تکرار جرم نیز جاری است. عابدی احمد رضا، نگرشی کاربردی به حقوق جزای عمومی، مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه، ۱۴۰۱، ص ۳۰۶

ماده ۷۰۲ [اصلاحی ۲۲/۸/۱۳۸۷] - هر کس مشروبات الکلی را بسازد یا بخرد یا بفروشد یا در معرض فروش قرار دهد یا حمل یا نگهداری کند یا در اختیار دیگری قرار دهد به **شش ماه تا یک سال حبس و تا هفتاد و چهار (۷۴) ضربه شلاق** و نیز پرداخت **جزای نقدی** به میزان پنج برابر ارزش عرفی (تجاری) کالای یاد شده محکوم می شود.

مجموعه نکات مرتبط قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با آخرین اصلاحات ***

جرم غیر قابل گذشت درجه جرم تعزیری: ۶ (کلیه جرایم تعزیری درجه ۸-۵ ارتكابی توسط افراد زیر ۱۸ سال در صورت داشتن بزه دیده قابل گذشت بوده و حداقل و حداکثر مجازات حبس آن، به نصف تقلیل می یابد (م ۱۰۴ ق.ا.م.)).

عنوان مجرمانه: ساخت، خرید، فروش، در معرض فروش قرار دادن، حمل، نگه داری یا در اختیار دیگری قرار دادن مشروبات الکلی

(م ۲۳) مجازات تکمیلی (جرایم عمدی و غیر عمدی): اختیار قاضی در محکومیت (اشخاص حقیقی) به یک یا چند مجازات تکمیلی حداکثر برای مدت ۲ سال (متناسب با جرم ارتكابی و خصوصیات محکوم) به جز جرایم صرفاً مستوجب پرداخت دیه یا ارش.

(م ۲۵) مجازات تبعی در حبس تعزیری عمدی قطعی (اشخاص حقیقی): اختیار قاضی در محکومیت به یک یا چند مجازات تبعی حداکثر برای مدت ۲ سال (م ۸۷) با رعایت شرایط ماده ۶۷ و با لحاظ ماده ۷۲.

(م ۳۶) انتشار حکم محکومیت قطعی: دادگاه می تواند به عنوان مجازات تکمیلی (بند س ماده ۲۳ ق.ا.م.) حکم به انتشار حکم محکومیت قطعی بدهد (با لحاظ تبصره ۱ ماده ۱ دستورالعمل نحوه انتشار احکام دادگاهها مصوب ۱۴۰۰/۰۲/۲۷).

(م ۳۷) تقلیل یا تبدیل مجازات تعزیری (اختیاری): در صورت وجود یک یا چند جهت از جهات تخفیف ماده ۳۸، در حبس درجه شش، تقلیل به حبس درجه ۷ یا ۸ و یا تبدیل به جزای نقدی درجه ۶ و در شلاق تعزیری، تقلیل به میزان یک یا دو درجه یا تبدیل آن به مجازات دیگر از همان درجه یا یک درجه پایین تر. در صورت صدور حکم به حبس کمتر از ۹۱ روز به مجازات جایگزین مربوط تبدیل می شود (تبصره م ۳۷ ق.ا.م.). در جرایم اطفال و نوجوانان (به استثنای تعزیرات منصوص شرعی (تبصره ۲ م ۱۱۵ ق.ا.م.)) دادگاه می تواند مجازاتها را تا نصف حداقل تقلیل و اقدامات تامینی و تربیتی را به اقدام دیگری تبدیل نماید (م ۹۳ ق.ا.م.).

(م ۳۹) معافیت از کیفر: با رعایت شرایط ماده ۴۰ و ۴۵، امکان صدور حکم به معافیت از کیفر وجود دارد.

(م ۴۰) تعویق صدور حکم (تعزیر درجه ۸-۶): با رعایت شرایط ماده ۴۰ قابل اعمال است. امکان صدور این قرار به صورت غیابی وجود ندارد (تبصره ۱ م ۴۱ ق.م.ا).

(م ۴۶) تعلیق اجرای مجازات (تعزیر درجه ۸-۳): با رعایت شرایط ماده ۴۰ امکان پذیر است.

(م ۵۷) نظام نیمه آزادی (ملاک مجازات قانونی است): با رعایت شرایط ماده ۵۷ قابل اعمال است.

(م ۵۸) نظام آزادی مشروط (ملاک مجازات قضایی است): در محکومان به حبس تا ۱۰ سال، پس از تحمل یک سوم مدت مجازات حبس به پیشنهاد دادستان یا قاضی اجرای احکام و با رعایت شرایط ماده ۵۸ و ۵۹ قابل اعمال است.

(م ۶۲) آزادی تحت نظارت سامانه الکترونیکی (ملاک مجازات قانونی است): با رعایت شرایط ماده ۴۰ قابل اعمال است.

(م ۶۷) جایگزین حبس: با رعایت شرایط ماده ۶۴، ۶۶ و ۷۲ اعمال مقررات جایگزین حبس اختیاری می باشد.^۱

(م ۸۸) مجازات اطفال و نوجوانان در جرایم تعزیری:

- سن مرتکب زیر ۹ سال شمسی باشد: معاف از هرگونه مجازات یا اقدامات تامینی و تربیتی
 - سن مرتکب ۹-۱۲ سال شمسی باشد: یکی از اقدامات بندهای (الف)، (ب)، (پ) ماده ۸۸
 - سن مرتکب ۱۲-۱۵ سال شمسی باشد: یکی از اقدامات بندهای (الف)، (ب)، (پ)، (ت) ماده ۸۸، مگر در جرایم موجب تعزیر درجه ۵-۱ که الزاماً مقررات بند (ث) ماده ۸۸ اعمال می شود.
 - سن مرتکب ۱۵-۱۸ سال شمسی باشد: یکی از اقدامات تامینی و تربیتی مذکور در ماده ۸۹
- (م ۱۰۵) مرور زمان تعقیب و صدور حکم: با انقضای ۵ سال از تاریخ وقوع جرم یا آخرین اقدام تعقیبی یا تحقیقی

(م ۱۰۷) مرور زمان اجرای حکم: با انقضای ۷ سال از تاریخ قطعیت حکم

۱. این جرم مشمول بند دوم از جدول شماره ۱۶ قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور و ماده ۶۷ ق.م.ا می باشد. دادگاه در این جرم می تواند به حبس محکوم یا مجازات حبس را با رعایت شرایط ماده ۶۴، ۶۶ و ۷۲، به مجازات های جایگزین حبس تبدیل نماید. حال اگر دادگاه از بین مجازات های جایگزین حبس، جزای نقدی را انتخاب نماید باید وفق بند دوم قانون بودجه (از ۳۳ میلیون ریال تا ۹۹ میلیون ریال)، و اگر سایر مجازات های جایگزین حبس را انتخاب نماید، طبق مقررات فصل مجازات های جایگزین حبس قانون مجازات اسلامی مجازات تعیین می شود.

(م ۱۱۵) مقررات توبه: مشروط به عدم شمول مقررات تکرار جرایم تعزیری (تبصره ۱ ماده ۱۱۵ ق.م.ا) و با لحاظ ماده ۱۱۵، ۱۱۷ و رای وحدت رویه شماره ۸۱۳، مجازات ساقط می شود.
(م ۱۲۲) شروع به جرم (در حبس تعزیری): این جرم فاقد مجازات شروع به جرم می باشد.
(م ۱۲۷) مجازات معاونت در جرم: یک تا دو درجه پایین تر از مجازات قانونی جرم ارتكابی
(م ۱۳۴) تعدد جرائم ارتكابی:

چند جرم مشابه: تعیین یک مجازات و امکان تشدید اختیاری
۲ یا ۳ جرم مختلف: مجازات حبس: از ۹ ماه و ۱ روز تا ۱ سال
مجازات شلاق: تا ۸۶ ضربه شلاق
بیش از ۳ جرم مختلف: مجازات حبس: ۱ سال تا ۱ سال و ۳ ماه
مجازات شلاق: تا ۹۲ ضربه شلاق

(م ۱۳۷) تکرار جرم (در جرایم سیاسی، مطبوعاتی و اطفال (افراد نابالغ) اعمال نمی شود) (جرم اول، جرم عمدی درجه ۵-۱ و جرم دوم، جرم عمدی درجه ۶-۱):
مجازات حبس مشمول تکرار: ۹ ماه تا ۱ سال و ۳ ماه
مجازات شلاق مشمول تکرار: ۳۷ تا ۹۲ ضربه شلاق^۱

(م ۱۳۹) تکرار جرم و تخفیف مجازات: اگر مرتکب دارای سه فقره محکومیت قطعی مشمول مقررات تکرار جرم یا بیشتر از آن باشد مقررات تخفیف اعمال نمی شود.
مواد مرتبط: رای وحدت رویه شماره ۷۷۸ مورخ ۱۳۹۸/۰۳/۲۸ هیات عمومی دیوان عالی کشور

۱. در محاسبه شلاق مشمول تکرار، حداقل مجازات ۱ ضربه شلاق در نظر گرفته شده و بر مبنای آن محاسبه انجام گردیده است. نظر مخالف به شرح ذیل در این خصوص وجود دارد:
درباره جرایمی که مجازات آنها فاقد حداقل یا عدد ثابت هستند قانونگذار بر خلاف تعدد جرم، که در بند (ج) ماده ۱۳۴ ق.م.ا (اصلاحی به موجب ماده ۱۲ ق.ک.م.ج.ت) حکم آن را بیان نموده است، در تکرار جرم به آن اشاره ای نکرده است و لذا باید قائل شویم که در فرض تکرار جرم، مجازات هایی که عدد ثابت دارند یا فاقد حداقل هستند تشدید نمی شوند و همان مجازاتی که در حالت فقدان وصف تکرار جرم تعیین شده است در تکرار جرم نیز جاری است. عابدی احمد رضا، نگرشی کاربردی به حقوق جزای عمومی، مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه، ۱۴۰۱، ص ۳۰۶

ماده ۷۱۶ [اصلاحی ۱۳۹۹/۰۲/۲۳] - هرگاه یکی از جهات مذکور در ماده (۷۱۴) موجب صدمه بدنی شود که باعث نقصان یا ضعف دائم یکی از منافع یا یکی از اعضای بدن شود و یا باعث از بین رفتن قسمتی از عضو مصدوم گردد، بدون آنکه عضو از کار بیفتد یا باعث وضع حمل زن قبل از موعد طبیعی شود مرتکب به **حبس از یک ماه تا سه ماه** و پرداخت **دیه** در صورت مطالبه از ناحیه مصدوم محکوم خواهد شد.^۱

مجموعه نکات مرتبط قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با آخرین اصلاحات

جرم قابل گذشت (غیر عمدی) درجه جرم تعزیری: ۸

عنوان مجرمانه: ایراد صدمه بدنی غیر عمدی ناشی از تقصیر راننده یا متصدی وسیله موتوری (م ۲۳) **مجازات تکمیلی** (جرایم عمدی و غیر عمدی): اختیار قاضی در محکومیت (اشخاص حقیقی) به یک یا چند مجازات تکمیلی حداکثر برای مدت ۲ سال (متناسب با جرم ارتكابی و خصوصیات محکوم) به جز جرایم صرفاً مستوجب پرداخت دیه یا ارش. یا محرومیت مرتکب از حق رانندگی یا تصدی وسایل موتوری برای مدت ۱ تا ۵ سال (م ۷۱۸ ق.م.ا.ت).

(م ۲۵) **مجازات تبعی در حبس تعزیری عمدی قطعی** (اشخاص حقیقی): در جرایم غیر عمدی به استناد ماده ۶۸ و ۸۷ و با لحاظ ماده ۷۲، دادگاه می تواند تا ۲ سال به مجازات تبعی حکم دهد.

(م ۳۶) **انتشار حکم محکومیت قطعی:** دادگاه می تواند به عنوان مجازات تکمیلی (بند س ماده ۲۳ ق.م.ا) حکم به انتشار حکم محکومیت قطعی بدهد (با لحاظ تبصره ۱ ماده ۱ دستورالعمل نحوه انتشار احکام دادگاهها مصوب ۱۴۰۰/۰۲/۲۷).

(م ۳۷) **تقلیل یا تبدیل مجازات تعزیری** (اختیاری): مرتکب الزاماً به مجازات جایگزین حبس محکوم می گردد (م ۶۸).

۱. مواد ۷۱۵ تا ۷۱۹ ق.م.ا (تعزیرات) کما اینکه در رویه قضایی مشمول عنوان تخلفات رانندگی شمرده می شود، مشمول عنوان تخلفات رانندگی در بند اول قانون وصول و قانون بودجه قرار می گیرد و مشمول بند های بعدی قانون وصول و قانون بودجه نیست. البته قانون گذار در تبصره ماده ۷۱۸ ق.م.ا (تعزیرات) شمول مقررات بند اول ماده ۳ قانون وصول را نسبت به مواد ۷۱۴ و ۷۱۸ ق.م.ا استثنا نموده است، که به نظر می رسد این استثنا شامل قانون بودجه نمی شود. عابدی احمد رضا، نگرشی کاربردی به حقوق جزای عمومی، مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه، ۱۴۰۱، ص ۳۳۸

ماده ۶۸۶ [منسوخ ۱۳۹۹/۰۸/۰۸] هر کس درختان موضوع ماده یک قانون گسترش فضای سبز را عالماً عامداً و بر خلاف قانون مذکور قطع یا موجبات از بین رفتن آنها را فراهم آورد علاوه بر جبران خسارت وارده حسب مورد به **حبس تعزیری از شش ماه تا سه سال و یا جزای نقدی** از سه میلیون تا هیجده میلیون ریال محکوم خواهد شد.

مجموعه نکات مرتبط قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با آخرین اصلاحات

این ماده به موجب قانون فهرست قوانین و احکام منسوخ در حوزه محیط زیست، مصوب ۱۳۹۹/۰۶/۱۹ مجلس شورای اسلامی، منتشره در روزنامه رسمی ۲۲۰۲۶ - ۱۳۹۹/۰۸/۰۸ منسوخ اعلام گردیده است.